

Praga, Ded, Komenského. Delo je tako samoniklo in slovansko, da se na prvi pogled razlikuje od podobnih del drugih pisateljev.

Predaleč bi našel, ko bi našteval vsa dobra dela, ki je v njih govor o pouku v risanju in umetniški vzgoji. Omenim naj le še dve deli, ki obravnavata risanje na šolski tabli. Prvo: E. Weber, »Die Technik des Tafelzeichnens« — Berlin, B. G. Teubner, obsega knjižico z besedilom in veliko število prilog, ki so deloma izvedene v barvah. Drugo knjigo: A. Miklas, »Schreiben und Zeichnen an der Schultafel« — Dunaj, H. Kirsch, priporočam posebno še radi lepopisja, ki je tudi predmet tretje stroke.

Ker smo baš pri lepopisju, naj omenim še nekatere knjige za ta predmet. Vsakemu učitelju so gotovo znane I. Levčeve »Lepopisne vaje«, ki so v metodičnem oziru vredne upoštevanja. Prav tako je se vedno uporabljiva: I. Ambros »Methodik des Schreibunterrichtes« — Dunaj, A. Pichlers W. u. S., ker ima dobre zgodovinske podatke in pa ker posebno poudarja vrednost stoječe pisave, ki se žal je premalo upošteva v šoli. Morendi knjigi pa sta: E. Sack »Der Schreibunterricht nach der Forderungen der Gegenwart« — Leipzig, Dürr in I. Pindur »Schreibunterricht und Lehrerbildung« — Opava, Buchholz u. Diebel. Kdor se posebno zanimala za ornamentalno pisavo, ki jo lahko uporabljamo pri popisavanju risb, za plakate, naslove itd., ta naj si nabavi knjigo: Larisch »Unterricht in der ornamentalen Schrift« — Dunaj, Lehrmittelbüro für gewerbliche Unterrichtsanstalten.

Končujem za sedaj in ponovno pozivam vse one, ki čutijo v sebi moč, vojvo in dar, naj se z verno poprimejo dela, plačilo za trud ne izostane, zakaj ne samo umazana papirnata krona ampak tudi zavest, da smo se z lastno silo dvignili, nas bogato nagradi za vse trpljenje.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za kranjski okraj. Ker moramo poravnati ta mesec naročnino za liste svojih članov napram »Zavezi«, sem razposlal vsem članom, ki še niso plačali za letos članarino (celoletno 48 K), položnice in svinčnikom označil na teh dolgujoči znesek. Tovariši in tovarilice, prosim vas, da ne provzročate nepotrebnega pisarenja in se odzovete tej prošnji, ko prejmete baš sedaj izdatne nove draginske doklade, (izgovor: Ne morem dati, odpade!), za katere se je borilo največ naše stanovsko glasilo. Podpirajmo ga torej s tem, da storimo svojo dolžnost! Bis dat, qui cito dat. Blagajnik.

Učitelji radovljiškega okraja se snidemo 18. t. m. na Dovjem. Prihod s predpoldanskim vlakom. Obenem si ogledamo »Peričnik«. Upam, da nas bo lepo število. — Tajnik. Listnica uredništva.

Kronika.

Nemški naskoki na krško meščansko šolo. L. 1877. je velposestnik in milijonar Martin Hotschevar, sin knetovskih staršev iz Velikih Lašč, ustanovil pod vplivom tedanjega okrajnega glavarja Schönweterja — nemško meščansko šolo v Krškem. Učitelji so bili, razen enega vsi zavedni Slovenci in med učenci si malo katero leto našel Nemca; nadzorstvo šole je pa bilo prideljeno krškemu okrajnemu nadzorniku. Ta ureditev nemškemu »Volksratu« v Ljubljani, ki je tudi krško meščansko šolo smatral kot nemško posest, ni bilo všeč in zato je vlada l. 1895. poverila nadzorstvo šole — nadzorniku nemških šol prof. B. Knapitschu v Ljubljani. Tedaj se je pričela prava gonja proti narodnemu učiteljstvu te šole. Najbolj na poti jim je bil ravnatelj in slovenski šolski pisatelj Ivan Lapajne. Da se mu je prišlo lažje do živega, treba je bilo udariti tudi po ostalih učiteljih.

Prvo leto je Knapitsch klasificiral ravnatelja z nezadostno, ostala dva učitelja pa z zadostno in povoljno klasifikacijo (zadnji red je dobil učitelj risanja, ker uspeh njegovega dela se z rzbami učencev ni mogel utajiti.) Povdarjemo še nekaj podrobnosti o Knapitschevem nadzorovanju. Učence je izpraševal vedno sam. Šolske knjige so morali zapreti. Vprašanja so pa bila tudi zanimiva, tako n. pr. a) Welche chemische Zusammensetzung hat der Dolomit? b) Welche Salze sind im Wasser aufgelöst? c) Mit welcher Stadt hat Passau die grösste Ähnlichkeit (na to njegov odgovor — mit Venedig!), d) Welche Waldbäume sind vorherrschend auf den Gebirgen Oberkrains? (prav primerno vprašanje za učence na Dolenjskem). Povedal jim je pa tudi, da pri Motniku (na štajerski meji) pridelujejo izvrstna vina), e) Ko učenec ni vedel, da je tudi v urinu sladkor, reče: »Der Bub' weiß nicht einmal, daß er eine Hornblase hat, f) Ko se mu je povedalo, da se zaradi pomanjkanja učencev sprejemajo v 1. razred tudi učenci iz okolice, ki le za silo nemško citajo in katerim najlažji diktat dela težave, za to se pa tudi od takih učencev prvo leto ne

more veliko zahtevati; je zadril in odvrnil osorno: »Sie haben zu schweigen und nur zu folgen.« Ni čuda, da je v sled nadzornikovega nastopa prišlo že pri inspekcijski konferenci do prepira, kar je tudi nadzornik poročal okrajnemu šolskemu svetu. Na glavarjev pritisk je okrajni šolski svet sklenil, da se da meščanskim učiteljem ukor ali on s tem še ni bil zadovoljen ter je od deželne šolskega sveta zahteval, naj se učitelje kaznuje z odtegnitvijo petletnice za tri leta. Kar mu pa ni obveljalo, če tudi je očrnil učitelje, da so radikalno nacionalnega mišljenja, katerim načeljujeje ravnatelj sam. Kako izboren pedagog je bil to, dokazujejo tudi njegove zahteve na nemških ljudskih šolah v Ljubljani. Tako je zahteval od učencev 1. razreda sredi šolskega leta, ko učenci se dobro brati ne znajo, celo cesarsko pesem na pamet. Učenci 2. razreda naj bi pa poznali že notel in tak šušmar si je upal izkušnim šolnikom očitati »Größenwahn.« Bil je pa tudi prav korajžen nemški korenjak ter se je javno v gostilniški družbi v Krškem izrazil, da bo L-u že vrst zavil (dem werde ich schon das Unack brechen). Ali — večkrat človek obrača, Bog pa obrne; Knapitsch je bil kot ravnatelj učiteljskega prejši odstavljen kakor L. in tudi že počiva v krtovi deželi, med tem, ko se junak Lapajne, ki je veliko let tudi na Štajerskem boril s šovinistično nemško birokracijo, — še življenja veseli.

Po Knapitschevem odhodu na učiteljske v Celovec se je gonja proti L-u nadaljevala, naslednji nemški nadzorniki Benda, Profit in Belar so še nadalje preganjali ravnatelja. Slednjemu se je tudi posrečilo nasilno upokojevit tega zaslužnega moža; toda nemškega ravnatelja pa vendar niso mogli nastavit, četudi je Benda med kompetente privabil svoje rojake iz nemških krajev Češke. — Ko je deželni šolski nadzornik Suman nadzoroval meščansko šolo in bil z uspehi zadovoljen, je dobil od deželne predsednika ukor. Da se pride L-u do živega, je bilo treba nastaviti tudi posebnega nemškega deželne nadzornika in Suman je napravil dober dovtip, da bomo imeli na Kranjskem kmalu tudi 2 predsednika, enega za Slovence, drugega za Nemce. Kot najpripravnije orodje za izvršitev radikalno nemških namenov so izbrali renegata Belarja. Ta se je tudi še med vojno posebno odlikoval ter z veliko verno sodeloval pri izbacanju slovenskih čitank iz srednjih šol. Spodtikal se je celo nad krasno Koseski-jevo pesmijo »Kdo je mar«, ki je vedno spodbujala našo mladino k marljivosti; obsojil je pa tudi tisto, ki jo je uglasbil njegov rajni oče. Ali tudi tega neznačajneža je zadelo zaslužena kazen, v Jugoslaviji ni prostora za take nadzornike.

Z državnim prevratom so se pa tudi razmere na krški meščanski šoli jako spremenile. Šola se je postavila na pravo pedagoško podlago, vpeljal se je materni jezik učencev kot učni jezik. — S tem je bila popolnoma poražena zlobna namera nemškega »Volksrata«, ki je tudi izginil iz Ljubljane. V slovo mu pa kličemo: »Finis Germaniae v Jugoslaviji!« — I —

Po slovanskem svetu.

Iz čehoslovaške republike.

— Srbohrvaščina v čeških šolah. Vlada čehoslovaške republike je sklenila, da bodi srbohrvaščina na vseh šolah obvezen predmet.

c. Češki boj proti alkoholu in nikotinu. Poslanice dr. Masarykova, Ecksteinova in Kuneticka so predložile narodnemu zboru nujni predlog sledeče vsebine:

1. V učne načrte vseh razredov ljudske, meščanske in srednje šole naj se sprejme pouk o pogubnem vplivu alkohola in nikotina.

2. V ta namen naj se razpišejo številne nagrade za protialkoholne in protinikotinske članke za čitanke in berila.

3. V višjih razredih naj se uvrste poleg člankov o prirodnoznanstvu tudi fiziološki-higijenični članki.

4. Šolskim knjižnicam je preskrbeti poučne knjige in brošure protialkoholne in protinikotinske tendence.

5. Učiteljem naj se da na razpolago, in sicer brezplačno, strokovna literatura, abstinenčni listi in nazorila.

6. Kjer so roditeljski večeri v navadi, naj učitelji podučijo starše, da ne podirajo tega, kar šola zida, da ne pohižujejo otrok s slabimi izglede.

7. Doraščajoči mladini naj se da pri izstopu iz šole spominski spis, ki ob-

segaj v kratkih besedah navodilo za razumno življenje in telesno kulturo. Obenem naj se jih previdno pouči o spolni higijeni, opozori naj se jih na delikaten način na odgovornost za zdravje potomcev, ki jih bodo rodili.

Najboljši vzgojitelj ostane v vsakem slučaju živ vzgled. Otroci polago besedam starejših le toliko važnosti, kolikor se krijejo z njihovimi dejanji. Zato predlagamo dalje:

8. Z ozirom na to, da zavisi uspeh protialkoholne in protinikotinske vzgoje od učitelja, ki ne vrši svojih dolžnosti obrtniško, temveč se ravna sam po naukih, ko jih uči, naj se mu alkoholna in nikotinska abstinenca štejeta kot plus pri sicer enaki kvalifikaciji.

9. Pri oddaji mest na pedagogiju naj se da pri enaki kvalifikaciji prednost abstinentu.

Učitelj, pedagog je poleg zdravnika najbolj poklican in najbolj odgovoren faktor, ki naj pomaga odstraniti v ljudstvu staro vero o potrebi strupenih užitkov. Ponavljamo, da je ljudstvo v največji nevarnosti: pijanost in kajenje pa še povečujeta pogubonosni vpliv slabega hranjenja. Najnujnejša potreba sedanjega časa je, da poklicani krogi takoj uresničijo naš predlog. Predlog je bil soglasno sprejet, razven točke 8 in 9, kjer se govori, da naj se pri enaki kvalifikaciji daje prednost abstinentom.

c. Amerikance vsak ljudskošolski otrok stane na leto 26 dolarjev, Anglijo 1.832, Francijo 10.44, Nemčijo 12.17 in Avstrijo 1.61 dolarja.

c. V Ronicah pri Prostějovu se vrši od 10. avgusta do 10. septembra t. l. učiteljski tečaj za deška ročna dela. Stroške krije deloma država, deloma občina. Udeležencev je 33, približno toliko pa se jih je zavrnilo. In pri nas?

Iz Jugoslavije.

— Poročevalci višjega šolskega sveta v petek, 12. septembra in v soboto, 13. septembra ne bodo sprejemali strank, ker se vrši ta dan seja višjega šolskega sveta.

— Opozarjamo naše zastopnike v šol. korporacijah. V časopisih so bili objavljeni pogoji za sprejem v trg. šolo v Novem mestu. V prvi letnik se bodo sprejeli učenci, »ki so saj z zadostnim uspehom dovršili četrti razred kake srednje šole ali popolno meščansko šolo.« V pripravljani razred se bodo pa sprejeli učenci in učence, ki so izpolnili 13 let, ter imajo ugodno izpričevalo dovršene ljudske šole. Potemtakem velja en pripravljani razred trgovske šole toliko, kakor štirje razredi srednje ali meščanske šole. Enako čudne predpise smo čitali zadnjič za sprejem v trgovski tečaj na liceju v Ljubljani. Zahtevajo sub a. — 8 razredov kake ljudske šole in sub c. — 2 letnika učiteljske. Velika nesmisel je to. Naši zastopniki pa naj poskrbe, da se slične krivice odpravijo. Posebno, da se 2 letnikov učiteljske ne bo stavilo v enako vrsto z 8 razredi ljudske šole. — Enako čudno se glasi razpis vodstva drž. učiteljske v Velikovcu. Isto prihaja zopet na dan s pripravljanimi razredi za učiteljske, dasi se ustanovi tam tudi meščanska šola. Eno leto pripravljavnice naj nadomesti tri ali štiri leta meščanske šole! Opozarjamo tožavno na resolucije koroškega učiteljstva.

— »Kdo je kriv?« Z ozirom na notico v »Našem glasu« od 1. septembra t. l. podajemo v dokaz nekaj slučajev. — Učiteljica s štirimi otroci je vložila že v prvi polovici julija vse podatke za nakazilo plače. Hodila je od urada do urada in urgirala izplačilo za mesec avgust. Prišel je prvi september! Prejeti bi morala plačo že za september, a je še za avgust ni prejela. Zopet tekanje od urada do urada. »Bomol, bomol, bomol! — Čimprej bo inogoče!« Akti pa romajo od viš. šol. sveta do finančnega ravnateljstva in od tam nazaj. Kako bo preživljala sebe in družino že v drugem mesecu brez plače, o tem »avstrijski« birokrati ne premišlujejo, saj oni ne trpe pri tem. — Drugi slučaj: Viš. šol. svet nakaže draginsko doklado z utemeljitvijo, po katerih določilih se ima nakazati. Akt gre v finančni oddelek, ki črta vso doklado. »Višji šolski svet Vam jo je priznal, mi Vam jo pa ne!« Naj se vsaj poprej uradi med seboj sporazumejo, da ne bodo stranke trpele! In akt roma zopet od ene oblasti do druge že drugi mesec in ni nakazila ne za plačo in ne za draginsko doklado. Vsa urgiranja ne pospešijo rešitve zadeve. Stranka pa trpi gmotno škodo. — Tretji slučaj: Učiteljica je bila premeščena in dobila hkrati dopust že februarja meseca. Plačo bi morala prejemati naprej. A hkratu z dopustom ji je bila nenadno ustavljena tudi plača in se ji ni niti do septembra posrečilo, da bi ji bila nakazana; vključ temu, da ji po vsej pravici pripade. — Zakoni so dvojni: eni

so juridični, drugi so človeški! Več srca z ljudmi, pa bo odpravljen birokratizem in bo naša uprava bolj demokratična kakor je sedaj. Kdo je kriv? Kriv je sistem in oni, ki nosijo ta sistem — t. j. so gotovi uradniki in njihovo ozkosrčno mišljenje. Nikakor ni naš namen delati krivice ali obsojati uradniški stan kot tak; pač pa je v interesu naše stvari opozoriti uradništvo, naj samo začne boj proti temu sistemu v uradih in naj ga iztrebi iz naših uradov. Imen se nam ne zdi umestno prinašati, kakor nas pozivlje »Naš Glas« in po pravici povedano, tudi ni zaenkrat še čas, da bi izsledili, kdo sedi na aktih in lovi pike. Kako se odteguje dohodke, je posebno poglavje. Če bo potrebno, pa tudi to napravimo! Presojajte stvar s človeškega stališča in dajte ljudem vsaj pravočasno plačo, ki jim gre! To naj velja našim oblastvom. Danes nihče noče biti odgovoren in zvrča krivdo en urad na drugega. Proč torej s takimi slučajmi, ki so v škodo in ne prinašajo ugleda državi in goje pri ljudel nezaupanje do uprave. Ozkosrčnost sega celo tako daleč, da odtrguje finančna oblast uradistvu celo doklade in dohodke, ki so jih uživali in so jim bili priznani od avstrijske uprave. To naj pospešuje navdušenje in hvalo državne uprave, ki jim odtrga pol dohodkov? Z mirno vestjo pa tudi trdimo, da to le zaradi ozkosrčnega tolmačenja predpisov in zakona od višjega uradništva. Kakor hitro bo zadeva zrelejša, podamo tudi o teh slučajih podrobnejša pojasnila, da dokazemo tudi poglavje o ozkosrčnem odščipavanju in prikrajševanju učiteljstva in njega dohodkov.

— Štajerski upokojeni slovenski šolski voditelji in nadučitelji za pravico pokojnine. Ako bi se upokojenim šolskim vodjem do 31. dec. 1918 od deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani pokojnina za vodstvo dodatno ne pripoznala, tedaj bi se z njimi ravnalo ravnatoko poniževalno in zaničljivo, kakor je nemški dež. odbor in dež. šolski svet v Gradcu postopal v začetku šolske preosnove, leta 1867 itd. z vsemi učitelji. Da so z denarjem še bolj skoparili, izmislili so si takrat tudi tako imenovane »podučitelje«, s sramotno letno plačo 330, gld (660 K) po zrelosti izkušnji, in 440 gld (880 K) po usposobljenostnem izpitu. Pa ti nesrečni povrh niso prejeli niti starostne doklade. Le učitelji so dobivali petletnice po 50 gld (100 K), ki so jih pa tudi lahko izgubili zaradi kake ovyadbe, zlasti po nemčurkem okrajnem šol. nadzorniku Ambrožiču, očetu celjskega dr. Ambroschitza. Do leta 1890 niso imeli tudi na enorazrednicah nikake odškodnine za šolsko vodstvo; po tem času se jim je pa priznalo 40 gld (80 K). Od dveh razredov naprej so dobivali po 50 in več gld (100 K) že v začetku. Ta sramotna doba je trajala 32. črnih let« do l. 1899, kar spada v bidek spomin in v nečast na Nemce! — Takrat pa se je vse štajersko šolsko osovbe dvignilo in napravilo občo pritožbo na dež. odbor, na kar se je izdatno zboljšalo stanje; odstranili so tudi sramotno ime »podučiteljev«. Dva voditelja je pritožbe, Horvatek in Kiler, sta bila za to hudo kaznovana s »prestavo«, četudi sta postavno in korektno postopala. —

Dne 14. februarja 1919 so se zboljšale od nove slovenske vlade v Ljubljani učiteljem zaradi draginje plače, pa daleč tako ne upokojevcem izpred konca leta 1918; najmanj se je pa odškodnovalo šolskim voditeljem s trudom odsluženo delo. Nihče menda ni prejel popolnih »obljubljenih« 50 % poviška po svoji prejšnji plači, začeti od 1. januarja 1919, ker se je gledalo samo na leta, ne pa tudi na visokost pokojnine, zlasti ne za šolsko vodstvo. Samo eden slučaj v dokaz: Od leta »1899« so bili trije osnovni plačilni razredi po 1400, 1200 in 1000 K. Oni, ki je bil po 20 def. letih na enorazrednici v l. razredu po 1400 K upokojen, je imel tudi 4 petletnice po 200 K, torej 800 K, potem 2 desetletnici tudi po 200 K, to je 400 K, in 150 K opravilne doklade. — Na večrazrednicah je bila višja doklada. — Skupaj je torej 2750 K. To da prvih 10 let po 40 % in drugih 10 let le po 2 % 1650 K pokojnine. — Dve začasni leti se uračunjeni niste. — Ako se k temu pršteje obljubljenih 50 % od te svote, to je 825 K, zneske skupaj 2475 K, a nakazano je le, od 16 do 20 let, 2000 K, torej 475 K manj! Če pa vzamemo namesto l. drugi plač. razred po 1200 K, dočim drugo treje ostane, je razlika 295 K. Pri tretjem in zadnjem plač. razredu, z 1000 kron, je znižano za 115 K. Tako je pri vseh postavkah do 35 ali več let in 5100 kron vedno večja razlika in izguba.

Ker pa dež. vlada tega sedaj gotovo ne bo več preračunala in popravljala, zato naj naredbo od 18. julija 1919 za vpokojevence, poselno že za šolske vodje v toliko izpolni, da bo 50 % točno izplačala. To tembolj, ker se upokojevcem obeta inno-

gokrat manjša mesečna doklada nego aktivnina učiteljem, kakor da bi plačevali vpokojeanci živeti itd. za toliko ceneje. Nikar ne pričakujemo ponovitve nevhvaležnih »32 let«, ko je Nemec z učiteljem ravnal po pregovoru: »Mohr, du hast deine Pflicht und Schuldigkeit getan, jetzt geh' und schweig.«

— **Podpirajmo ubogo, učečo se mladino!** Naša država potrebuje na vseh poljih veliko šolanih ljudi; toda nešteto mladih ljudi je, ki bi radi šli v šole, pa nimajo sredstev. Zato je deželna vlada uvedla posebno podporno akcijo, ki je zamišljena sledeče: 1. v vsaki občini se osnuje »občinski podporni odbor«; na čelu mu je župan, v odboru pa župnik, nadučitelj in drugi zastopniki občine; odbor nabira prispevke in ima vsak mesec vsaj enkrat sejo; 2. vsi občinski podporni odbori enega okrajnega glavnostva se združijo v vsak obč. podp. odbor po enega zastop. okrajni podporni odbor, v kateri pošlje nika; 3. pri poverjenstvu za uk in bogočastje se osnuje osrednji podporni odbor. Občinski podp. odbori pošljejo nabrane zneske slednjemu. Dijaki vlagajo prošnje pri obč. podp. odboru, ki jih pretepejo in vpošljejo v daljni pretes okr. podp. odborom, ki jih pa končno predložijo osr. odboru. Prispevki so določeni: ustanove po 1000 K, letni prispevki po 20 K in darila. Vsak naj podpira z vsami močmi to akcijo; zakaj tu naloženi denar bo donasal domovini stotere obresti.

— **Šola zopet šoll.** Takoj s početkom Narodne vlade so se dala šolska poslopja vsem strankam za razne prireditve na razpolago. Ponekod so izrabljali to prostost, prirejali po šolah veselice, povzročali škodo na šolskih poslopih tako, da so se množile pritožbe od dne do dne. Zaradi tega je iz pedagoških, higienskih in političkih ozirov glede uporabe šolskih poslopij sklepila deželna vlada v seji dne 26. avgusta: Šolska poslopja se smejo oddati za izvenšolske prireditve samo za učne namene, telovadnice le za telovadbo, vendar se v slučaju, da so dani ti pogoji, uporaba ne sme odrediti nobeni stranki proti zagotovitvi plačila vsake škode ter proti založitvi stroškov za snazanje in eventualno uporabo luči.

— **Začetek šolskega leta 1919/20.** Po odredbi poverjenika za uk in bogočastje se začne šolsko leto 1919/20 z vpisovanjem dne 22. septembra 1919. Ta začetek velja za vse javne in zasebne srednje šole in za vse ljudske šole, ki so na kraju srednjih, oziroma meščanskih šol. Ostale ljudske šole začno šolsko leto v normalnem terminu.

— **Šole za gozdarske uradnike in paznike.** Kristan, minister za gozdarstvo in rudarstvo, je ustanovil dve šoli za gozdarsko pazniško osebo, in sicer eno v Skopljah in eno v Aleksnici. V Sloveniji se odpre dvesta gozdarska šola za gozdarje. Enaka šola se odpre tudi v Bosni.

— **Na obeh ljubljanskih gimnazijah,** to je na humanistični gimnaziji v Tomanovi ulici in na realni gimnaziji na Poljanski cesti, se prične šolsko leto 1919-20 dne 22. septembra t. l. z vpisovanjem v I. razred. V II.-IV. razred se bodo vpisovali učenci dne 25., v V.-VIII. razred dne 26. septembra. Sprejemni izpiti v II.-VIII. razred pa 24. septembra. Otvoritvena maša bo dne 27., redni pouk se prične v ponedeljek, dne 29. septembra.

— **Tovarišem abiturijentom mariborskega učiteljskega 1894.** Podpisana naznaja, da so se najini okoliščini odzvali vsi tovariši razen dveh, ki se pa najbrže še odzoveta. Večina je za sestanek dne 17. septembra, ker pridejo takrat mnogi radi začetka šolskega leta z otroci v Maribor. Sestanemo se ob 6. uri zvečer v malem salonu restavracije »Maribor« na Grajskem trgu šte. 1. Prihodnji dan, 18. septembra, »zletimo« ob lepem vremenu v obmejni št. lji, v slučaju slabega vremena pa ostanemo v Mariboru. Tovariši! Pričakujeva, da se ob petindvajsetletnici zberemo vsi, ker nam je dvajsetletnico preprečila vojna. Na veselo snidenje 17. septembra! Ivan Koropec, Ljutomer, Anton Brunen, Tezno pri Mariboru.

— **Abiturijeti marib. učiteljskega iz leta 1889** obhajajo svojo 30letnico 21. septembra t. l. v Mariboru. Sestanek ob 19. uri v gostilni »Maribor«, Vitrinska ul. Naslednji dan poset grobov pokojnih naših profesorjev in izlet po dogovoru. Radi prenočišč se je prijavil pisмено na naslov: Miško Cizel, Maribor, Pobreška cesta 12.

— **Rudarska šola v Celju.** Minister za rudarstvo in gozdarstvo Ant. Kristan je izdal dekret, s kojim se pravomočno ustanavlja dveletna šola v Celju.

— **Učni načrt za učiteljskega.** Ministrstvo za prosveto je izdelalo učni načrt za vse učiteljske pripravnice. Ta načrt bo veljal za vse šole naše kraljevine, dokler se ne uvede definitivni učni zakonski načrt.

— **Novo draginjske doklade učitelstva ljudskih in meščanskih šol** je deželno knjigovodstvo odmerilo in nakazalo tako, da so jih prejeli 1. septembra 1919 s plačo vred vsi tisti aktivni učitelji, za katere so šolska vodstva predložila razkaz-kaznice do 22. avgusta. Sodi se, da je več kakor tri četrtine učiteljev že prejelo nove doklade; ostali jih pa dobe v prvi polovici meseca septembra. — Tudi vpokojeencem in učiteljskim vdovam se že nakazuje, tako da bodo v kratkem vsem odmerjeje in izplačane. — Kdor se čuti prikrajšanega, naj se pritoži na višji šolski svet, ki pa opozarja, da se morajo vsled nekaterih strogih določb ministrske naredbe z dne 18. julija 1919 št. 575 vršiti natančnejše poizvedbe, ako podatki v prijavah niso bili dosti jasni.

— **Nov učni načrt za deželno deško meščansko šolo.**

Učni predmet	I. r.	II. r.	III. r.
Verouk	2	2	2
Slovenščina	5	3	3
Srbohrvaščina	1	1	1
Zemljepis	3	2	2
Zgodovina	—	2	2
Prirodopis	3	2	2
Prirodoslovje	—	3	2
Kemija	—	—	2
Računanje z enostavnim knjigovodstvom	4	3	3
Algebra	—	—	1
Geometrija	2	2	1
Geometrijsko risanje	—	3	3
Prostoročno risanje	6	3	3
Lepopis	1	1	—
Petje	1	1	1
Telovadba	2	2	2
Ves teden skupaj	30	30	30

Nov normalni učni načrt za deške in dekliške meščanske šole v Sloveniji.

Učni predmet	I. r.	II. r.	III. r.	I. r.	II. r.	III. r.
Verouk	2	2	2	2	2	2
Slovenščina	4	4	4	4	4	4
Srbohrvaščina	1	1	1	1	1	1
Zemljepis	3	3	4	3	3	4
Prirodopis	2	2	2	2	2	2
Prirodoslovje	2	3	2	2	2	2
Računanje z enostavnim knjigovodstvom	4	4	4	3	3	3
Geometrija in geometrijsko risanje	3	3	3	1	1	1
Prostoročno risanje	4	4	5	3	3	3
Lepopis	1	1	—	1	1	—
Petje	1	1	1	1	1	1
Telovadba	2	2	2	2	2	2
Ženska ročna dela	—	—	—	4	4	4
Ves teden skupaj	29	30	30	29	29	29
Francosčina	3	3	3	3	3	3
Nemščina	3	3	3	3	3	3
Laščina	3	3	3	3	3	3
Slovenski tesnopis	—	1	1	—	1	1
Strojno pisanje	—	—	—	—	—	—
Klavir	2	2	2	2	2	2
Gosli	2	2	2	2	2	2
Deška ročna dela	—	—	—	—	—	—

— **Srednja tehnična šola.** V ministrstvu za trgovino in industrijo je bilo sklenjeno, da se v Beogradu odpre srednja tehnična šola, kjer se bodo izobraževali strokovni pomožni tehnik. Ta šola se odpre, kakor hitro se dobi za njo primeren prostor.

— **Dijaški dom v Ptuj.** Starši, ki želijo dati svoje sinove v zavod, naj se čim prej javijo, da dobijo pravočasno obvestilo o sprejemu in gojenčevi številki, s katero morajo biti označeni vsi gojenčevi predmeti, zlasti perilo. Vpis v gimnazijo (od 1-3 razr. je realna gimnazija), pripravljajni razred trgovske šole, v meščansko in event. v ljudsko šolo oskrbi vodstvo dijaškega doma, ako se mu vpošlje zadnje izpričevalo, krstni list in izpričevalo o cepljenih kozah.

— **Mladika v Ptuj.** Gojenke internata lahko obiskujejo gimnazijo, ki je od 1-3 razr. realna, meščansko šolo, gospodinj-sko šolo (starost 16 let) in višjo dekliško šolo. Prijave se naj takoj pošljejo na vodstvo Mladike v Ptuj.

— **Ljudska vseučilišča.** Veliko število kulturnih delavcev iz vseh dežel je začelo akcijo, da se organizirajo ljudska vseučilišča po vzorcu narodnih univerz v Ameriki. Najprej se bosta odprli dve vseučilišči, ki ju bodo vodili priznani strokovnjaki v Zagrebu in Belgradu. Poleg predavanj o socialističnem problemu bodo posvečala ta vseučilišča veliko pozornost literarnemu izobraževanju ljudstva.

— **Osnovne šole v južni Srbiji.** Del novega kredita desetih milijonov dinarjev se bo porabil takoj po odobrenju za ustanovitve osnovnih šol in nameščeje učiteljev za osnovne šole v južni Srbiji in v krajih, kjer šol sploh ni.

— **Poročil se je v Mariboru tov.** Alojz Bučar, učitelj na Zidanem mostu, s tovarišico Aneto Gersetič, učiteljico istotam. Obilo sreče!

— **Zagreško vseučilišče.** Regent je podpisal ukaz, s katerim se odreja na za-

grebskem vseučilišču ureditev fakultete za gozdarstvo in gozdarstvo. Podpisan je ukaz, s katerim se utvarja visoka veterinarska šola v Zagrebu.

— **Deška meščanska šola v Mariboru.** Natančnejši podatki o novem stroju deške meščanske šole še nimamo. Šola bo imela skoraj gotovo temelje slovenske razrede z nemškimi vzporednicami. Imela bo četrti razred. Naval zunanjih učen-cev bo, kakor vse kaže, velik. vzprejetim bo le tonko gojecev, kolikor bo na razpolago prostora s pripombo, da plačajo zunanji učenci prispevek za učila v znesku od K. Prispevek je pred vpisom plačati pri mestnem šolskem svetu, ki ga pa na podlagi utemeljene prošnje lahko odpusti. Vpisovanje je v šolski posvetovalnici dne 16., 17. in po potrebi tudi 18. kimavca t. l. Izdani natančnega vpisovanja je potrebno, da prinese vsak učenec s seboj zadnje izpričevalo, krstni list, domovnico in izpričevalo o cepljeni kozah. Pričetek šole je v ponedeljek, dne 22. kimavca t. l.

— **Iz mestnega šolskega sveta v Ljubljani.** O redni seji mestnega šolskega sveta, ki se je vršila dne 28. avgusta 1919, smo prejeli nastopno poročilo: Predsednik proglašil sklepčnost in odprl sejo. Zapisnikar oglašil bistvene kurencije in pove, kako so bile rešene, kar se vzame na znanje. Zapisnikar zadnje (izredne) seje, ki se je vršila dne 23. in nadaljevala dne 25. junija 1919, se odobri brez ugovora. Več prošenj za dovolitev daljših dopustov učiteljskega sveta, ki ga pa na višjemu šolskem svetu, kateremu se stavijo primerni nasveti. Več tozadevnih odredb predsedstva se naknadno odobri. S šolskim letom 1919/20 se odprli v Ljubljani štiri javne meščanske šole in sicer dve deški in dve dekliški, jedna deška in jedna dekliška v mestu, jedna deška in jedna dekliška v Spodnji Šiški. Mestna deška meščanska šola bo nastanjena v šolskem poslopiju na Prulah, mestna dekliška meščanska šola pa v šolskem poslopiju I. dekliške šole pri Sv. Jakobu, obe šišenski meščanski šoli pa v šišenskem šolskem poslopiju. Za omenjene šole je bilo razpisanih dvoje mest ravnateljev in dvoje mest ravnateljic ter 7 mest strokovnih učiteljev in pa 11 mest strokovnih učiteljic. Razpravljalo se je o prošnjah za podelitev omenjenih službenih mest in podali so se zavetne predlogi višjemu šolskemu svetu. Istotako se je podal uradni predlog za podelitev nanovo sistemizirane službe stalnega učitelja na tri-razredni pomožni šoli, katera se premesti pod sedanjim vodstvom na II. mestno deško šolo. Višji šolski svet se naproša v privolitve, da se obe manjšinski šoli spo-ji pod skupnim vodstvom. Občinski svet naj zviša šolske dotacije z ozirom na obstoječo draginjo pri šolskih izdelkih za 100% in naj odpravi na ljudskih šolah šol-nino, ker je njih obisk in pouk obvezen. Ker ni bilo slučajnih nasvetov in vprašanj, zaključil potem predsednik sejo.

— **Slovensko vseučilišče v Ljubljani.** Regent Aleksander je podpisal ukaz, s katerim stopi v veljavo zakon o ustanovitvi vseučilišča v Ljubljani in s katerim se imenujejo prvi profesorji na vseučilišču, ki imajo obenem tudi nalogo, da staviijo predloge glede nadaljnjih imenovanj. Imenovani so za redne profesorje: Na pravni fakulteti: dr. Ivan Zolger, bivši minister in redni profesor na vseučilišču na Dunaju; dr. L. Pitanič, izredni profesor na vseučilišču v Črnovcih; dr. Bogumil Vošnjak, docent na vseučilišču v Zagrebu in dr. Ivan Zmavc, bibliotekar I. raz. na vseučilišču v Pragi; na modroslovni fakulteti: dr. Josip Plemelj, redni profesor na vseučilišču v Črnovcih; dr. Rajko Nachtigall, redni profesor na vseučilišču v Gradcu; dr. Fran Ramovš, docent na vseučilišču v Gradcu in dr. Prijatelj, kustos na dvorni biblioteki na Dunaju; na tehnični fakulteti: prof. dr. Rih. Zupanič, docent na tehnični visoki šoli na Dunaju; dr. Karel Hinterlechner, šef geolog. državnega zavoda na Dunaju; prof. dr. Maks Samec na Dunaju ter ing. dr. Milan Vidmar; na bogoslovni fakulteti: dr. Ivan E. Zore, dr. Aleš Ušeničnik in dr. Fr. Ušeničnik, vsi trije doslej profesorji na bogoslovnem učilišču v Ljubljani.

— **Nemški mestni učitelji.** »Nova Doba« prinaša: Paševanje Nemca učitelja Wolfa v mestni sirotišnici me je opozorilo na dejstvo, da so po prevzetju mestnih ljudskih šol ostali še štirje nemški učitelji oz. učiteljice na mestni ljudski šoli; to so Wolf, Kodella, kateremu so letos aprila konfiscirali erarno blago, in učiteljici Jessenka in Wogg. Jessenka je mnogo let poučevala na slovenskih šolah in je znala slovenski, v Celju pa je slovenski pozabila. Gospodična Wogg pa slovenski doslej ni znala in se tudi jezika naučila ne bo. Mar misli mestni šolski svet ta prelepi ostanek iz prejšnje dobe vporabiti na nemških paralelnih razredih, ravno na štiri, katero je z zadnji seji slenil obdržati?

Ne, to pa odločno ne! Nemsko deco mora-jo vzgajati slovenski učitelji, za Nemce pa sploh vporabe ni. Kaj se premišluje šolska oblast? Mestno ljudsko šolo hočemo imeti čisto od zunaj in znotraj. Slovenski davko-plačevalci ne trpinjo, da se deca morebiti poučuje po učiteljcih, ki mislijo o nas sovrazno, nas zasmejujejo in so eksponenti naših sovražnikov. Od šolske oblasti za-ntevamo oiscenja in vpostevanja naših opravičenih želj. Cimalje se te nemiske ucne moči zadržuje, tem težje se jih bo od-slovilo.

— **V Smarju pri Jelšah** je krajni šolski svet izvolil svojim namestnikom šolskega vodjo mimko Sumra. Sklenili je tudi v isti seji razpisati smarski po sporni dejeni str-rirazeuicni v sestrizneucno s pataicemaj in uvesu nerazdejen dopoldanski pouk ter je odobril proračun in drugo, kar je šolski vodja predlagal. Tako se je vodji, ki je se-je ta mesec to postal, izkazalo ne le zaslu-zeno zaupanje, marvec tudi priuka, da osveži, modernizira smarsko okosteno šolstvo.

— **Pouk na srednjih šolah na Susaku** je skrajno otežkocen, ker so v šolskih zgradbah še vedno nastanjeni italoski in jugoslovanski vojaki. Na neki je vojaštvo izpraznilo vse občinske šolske zgradbe; »rim. Novine« zantevajo, naj se to nemu-doma zgodi tudi na Susaku.

— **Besedno zakon v ljubljanskem vseučilišču,** ki so ga objavile službene No-vine kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, 23. avgusta dr. 30, se glasi: O imen nje-govog velenastva Petra I. po imlosti Bozjoj i vojni narodnoj kralja Srba, Hrvata i Slo-venaca Mi Aleksandar naslednik prestola proglašujemo i objavujemo svima i svako-me, da je privremeno Narodno predstav-nistvo sazvano, ukazom od 24. februara 1919. godine za 1. mart 1919. godine u pre-stonom gradu Beogradu, na LVI redov-nom sestanku držanom 17. jula 1919. god. rešilo i da smo potvrdili i potvrđujemo zakon o Univerzitetu kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Ljubljani, koji glasi: Član 1. U Ljubljani se osniva Univerzitet kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, koji ima pet fakulteta: teološki, pravnički, filozofski tehnički i medicinski. Medicinski fakultet imace samo dve prve priprave godine. Člen 2. Svi će se fakulteti otvoriti u početku školske 1919-20. godine i to teološki, filozofski sa prvom godinom. Član 3. Dok ne bude izradjen specijalni zakon i uredba, Univerzitet u Ljubljani će se upravljati u svemu po zakonu i uredba o Univerzitetu kraljevine Srba Hrvata i Slovenaca u Beogradu. Član 4. Ovaj zakon stupa u život kad ga Kralj potpiše, a ob-oveznu snagu dobija kad se obnaroduje. 23. jula 1919. godine. Beograd Aleksandar s. r. (Slede podpisi ministrov).

— **Pomorske šole.** Minister za vojno in mornarico sporoča, da se začne v naj-krajšem času pouk na pomorskih šolah v Bakru in Dubrovniku. V šole se bodo spre-jemali vsi državljani kraljevine SHS.

— **Medicinska fakulteta v Ljubljani.** Na medicinski fakulteti ljubljanske vse-učilišča so imenovani za profesorje docen-ta primarij dr. Botteri in dr. Serko ter pro-sektor dr. Plečnik.

— **Strokovno šolstvo v Srbiji.** Kakor hitro so se razmere v Srbiji za silo ure-dile, je ministrstvo za trgovino in industri-jo obnovilo v stari Srbiji in Macedoniji nad petdeset rokodelskih šol. Jeseni začno s poukom tudi vse ostale rokodelske šole širom Srbije. — Na trgovinskem ministrstvu se je osval poseben odbor za strokovno šolstvo, v katerem so vseučiliški profesorji, zastopniki in tajniki trgovskih in obrtnih zbornic ter zastopnice Ženske-ga društva, ki ima za žensko strokovno šolstvo velike zasluge. Odbor je sklenil delati po naslednjem programu: Najprej se osnujejo splošne (večerne in nedeljske) šole, ki naj dajo vajencem temeljno znanje iz račuice, srbskega jezika, knjigovodstva, korespondence itd. Nato se osnujejo strokovne obrtne šole v zvezi z državnimi in velikimi zasebnimi industrijskimi podjetji, po zgledu vojno-tehničnega zavoda. Poleg tega se v svrhu izpopolnitve strokovnega znanja v jeseni uvedejo tečajji za že izuče-ne delavce: krojače, čevljarje, stavbenike itd. Kot krona in središče vsega se osnuje industrijski muzej s šolami in tečajji. Ra-zen tega dobe znatne državne subvencije šole Ženskega društva. Za trgovinsko iz-obrazbo skrbi poleg trg. šole prof. Todoroviča šola »Belgrajske trgovske omla-dine«, ki ima za preporod in povzdigo tr-govskega stanu v Srbiji največje zasluge, in končno trgovska akademija.

— **Nova učna knjiga.** Poverjeništvu za uk in bogočastje je odobrilo z razpi-som z dne 22. julija 1919, št. 2611 (za sred-nje, meščanske, trgovske, obrtne in ljud-ske šole -- od 5. šolskega leta naprej -- z nemškim učnim jezikom) knjigo »Lehr-buch der slovenischen Sprache, von dr. P. M. Strmšek«. Naroča se pri založniku Vilku Weixlu v Mariboru.

— **Preustroj meščanskih šol v Sloveniji.** Poverjenik za uk in bogocastje je dobil z razpisom, dne 21. avgusta 1919 št. 3737 vse predloge glede na začasni preustroj meščanskih šol sklenjene v seji višjega šolskega sveta z dne 17. julija 1919. Predlogi se glase: I. predmeti slovenskih meščanskih šol so: a) obvezni: verouk, slovenščina s poslovnimi spisi, srbohrvaščina, zemljepis in zgodovina s posebnim ozirom na kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev in njega ustavo, prirodopis, prirodoslovje, računanje z enostavnim knjigovodstvom, geometrija in geometrijsko risanje, prostoročno risanje, lepota, petje, ženska ročna dela, telovadba za dečke in deklice. b) Neobvezni predmeti po potrebi z dovolitvijo višjega šolskega sveta: živi jezik, kakor francoščina, nemščina, laščina, slovenski tlesnopis, strojno pisanje, gosli, klavir, deška ročna dela. II. V krajih, kjer ni posebnih deških in dekliških meščanskih šol, se smejo dečki in deklice skupno poučevati. III. V prehodni dobi se poučuje po normalnem učnem načrtu, ki ga priobčujemo na drugem mestu. IV. Za dobo prehoda se obdrži poleg normalnih meščanskih šol še deželna deška meščanska šola v Celju (organski statut po sklepu deželnega zbora stajarskega z dne 25. aprila 1899), in sicer z razmeram prirojenim učnim načrtom, ki ga tudi prinašamo na drugem mestu. K temu se pripominja, da mora država, ki je naslednica deželne uprave v bivši vojvodini stajarski, prevzeti vse stroške za to šolo, torej mora tudi nositi stroške za stvarne potrebe. VI. Meščanska šola je izborna šola. VI. V I. razred meščanske šole se sprejemajo učenici (učenke), ki so dovršili s splošno povoljnim uspehom 5. šolsko leto na javni ljudski šoli, ali na zasebni šoli, ki pa ima pravico javnosti. VII. Za učenice (učenke), ki dovrše v mestih, kjer so meščanske šole 5. šolski razred le z zadostnim ali nezadostnim uspehom, se ustanovi 6. razred kot takozvani sklepni razred, ki počakajo v njem otroci zaklonite starosti, da lahko dobe odpuščanje. Glede na točko II. pripominja poverjenik za uk in bogocastje, da je v slučaju potrebne koedukacije, skrbeti za vse pogoje, pod katerimi bi se mogla koedukacija v meščanskih šolah dovoljevati, da ne nastopajo kvarljivi pojavi glede navedenosti učenecv in učenk. Glede na obvezne predmete v deških meščanskih šolah naroča, da naj se uvedejo v doglednem času tudi deška ročna dela kot obvezne predmete. Učitelji, ki bi se hoteli izuriti v tej stroki, se bodo po možnosti gnetno podpirali. Dalje odreja, da se naj ljudske in meščanske šole v smislu § 18 ljudskošolskega zakona z dne 14. maja 1869 ločijo in naj se v ta namen razpiše v poedinem slučaju služba nadučitelja za ljudsko- in služba ravniatelja za meščansko šolo.

— **Vpisovanje v dveletno deško trgovsko šolo in pripravljani tečaj v Celju** ter v dveletno dekliško trgovsko šolo za šolsko leto 1919-20 se vrši 16. in 17. septembra od 9. do 12. ter od 15. do 17. ure. Na deški trgovski šoli se sprejemajo: V pripravljani letnik učenici, ki so dopolnili 13. leto ali ga bodo še dopolnili tekom šolskega leta sprejema: v I. letnik učenke, ki so: a) dopolnili 14. leto ali ga pa bodo še dopolnili tekom šolskega leta sprejema in so b) vsaj zadostnim uspehom dovršili 4. razred kake srednje šole ali c) uspešno prestali posebno sprejemno izkušnjo; v II. letnik učenici, ki so dovršili z vsaj zadostnim uspehom I. letnik Mestne trgovske šole v Celju ali kakega drugega tuzemskega javnega zavoda zasnovanega na enki podlagi. Na dekliški trgovski šoli se sprejemajo deklice v I. in II. letnik pod istimi pogoji, ki veljajo za sprejem v deška letnika. Vstopnina znaša 5 K, prispevek za učila 16 K. K vpisovanju je priložen krstni list in zadnje šolsko izpovedalo. Vsa nadaljna pojasnila daje ravnateljstvo zavoda.

— **Delo pevskega zbora »Gl. Matice« v prihodnji seziji.** Kakor čujemo od ravnatelja g. M. Hubada bo imel študirati pevski zbor v prihodnji seziji mnogo zanimivih novosti. Izvajati bo treba: Premrl: Jugoslovanska himna; Solčna pesem sv. Frančiška (z orkestrom); Pavčič: Cerdeče rože zapade sneg (delo posvečeno pevskega zbora »Gl. Matice« in njega kom. vodji); Adamič: Bela breza se zdramila; Ecce dolov; Pusto je...; Lajovic: Črna lutnja; Pomladni spev; dalje novi, še nepoznani rukoveti srbskih narodnih pesmi; pesni; več hrvaških in drugih skladb iz slovenske, hrvaške, srbske, češke in poljske literature itd. Vsi naši ljubci znanci stari in novi pevci na krov! Poveljnik naše čete čaka! Priglasil naj vsak svoj pristop odboru pev. zbora Gl. Matice, kar po dopisnici še do 15. septembra, da sestavimo mogočen zbor za nastope izven Slovenije in začnemo takoj z delom. Začetek sezi je naznanimo pravočasno. Pevski pozdrav!

Odbor.

— **Na pomoč oropnemu slovenskemu učiteljstvu na Koroškem!** — Znano je, kako so ropale nemške toipe po Koroškem, ko so se morale umakniti nase čete pred nemško premočjo. Oropali so slovenskega učitelja, duhovnika in kmeta. Tako je odnesla slovenskemu učiteljstvu nemška sodrga vse in kar niso oropali nemški boljševski vojaki so uničili domačini-nemčurji. Reklo se je takrat, da dobi vsak oropani Slovenec škodo povrnjeno, ker bo morala storjeno škodo plačati nemška deželna vlada. Ni mi znano, kdo bo plačal, a to je gotovo, da mora nekdo škodo povrniti, ali Nemška Avstrija ali pa naša država. Kacune smo predložili cenilni komisiji, ki posluje na Koroškem in ki si je sama ponajveč ogledala in ocenila storjeno škodo. Kakor čujemo, namerava vlada povrniti oropacem od 10—40 % oropane vrednosti v denarju in še tu je merodajna ta cenilna komisija, ki odloča samo po svoji previdnosti, koliko se odmeri posameznemu na predloženi račun. Slovensko učiteljstvo na Koroškem pa nima posebnega zaupanja do cenilne komisije. Neomejeni gospodar te komisije je komisar Polajenko, ki podeljuje tudi nadzorništvo in sekvestre nad posestvom naši državi sovražnim državljanom.

— **Ljubljanski člani S. S. M. dobe** knjige za leto 1916—18 pri poverjeniku Jakobu Dimniku na I. m. šoli.

— **Mladika v Ptuj, Slovenija.** To je internat za deklice (devojke), ki nudi gojenkam stanovanje in hrano, vestno nadzorstvo in raznovrstno izobrazbo, kakor je razvidno iz nam poslanega prospekta. Gojenke lahko obiskujejo gimnazijo, meščansko šolo, gospodinsko šolo in višjo dekliško šolo (letos I razred) učijo se glasbe, modernih jezikov, zdravstva, vzgoje, slovnosti itd. Izjemoma se sprejemajo tudi učenke slovenske ali nemške ljudske šole. Prijave sprejema in vsa pojasnila daje vodstvo Mladike, Ptuj, Slovenija.

— **Jugoslovanski kreditni zavod, r. z. z. o. z.** v Ljubljani se je ustanovil letos meseca maja in začne te dni poslovati. Udeleženi je slovenski in hrvaški kapital. Trgovina in obrt se bodejo po sklepu miru čvrsto razvijala. Da pomore tudi malemu trgovcu in obrtniku do čenega kredita ter ga podpira pri dobavi potrebščin, se je osnoval Jugoslovanski kreditni zavod. V samopomoči je uspeh in napredek. Osamosvojitvi se moramo tuje kapitala ter zabraniti židovskemu kapitalu, da se ne ugrezdi pri nas. Edino sredstvo zato pa je samopomoč. Pozdravljamo nov domači zavod ter mu želimo obilo uspeha.

— **Vabimo vse Slovence in Slovenke,** da pristopijo kot člani k »Glasbeni Matici«. Celoletna članarina znaša K 12. Kulturna in narodna dolžnost vsakega Slovenca je, da postane član »Glasbene Matice«, posebno v tem času, ko se je pod njenim okriljem ustanovil slov. konservatorij.

— **Dijaški dom v Ptuj, Slovenija.** Dobili smo prospekt, iz katerega je razvidno, da nudi ta zavod gojencem vse, kar je potrebno za njih telesni in šolski napredek. Sprejemajo se dijaki za gimnazijo, deško meščansko šolo, (letos I in event. 2 razred) in izjemoma tudi 4 in 5 razred ljudske šole. Prijave sprejema in natančnejša pojasnila daje vodstvo dijaškega doma v Ptuj, Slovenija.

— **Škodljivost alkoholnih pijač** je dokazana. Posebno škodljive so pa v polletnem času, ker vročina napravlja veliko jezo in se ta z alkoholnimi pijačami ne da potolažiti, nasprotno postaja vedno hujša. Jejo hlade le hladilne, brezalkoholne pijače — v prvi vrsti voda in mleko, potem pa tudi malinovec, limonada in sok od kuhanega sadja, zlasti od krhljev. Kdor pa hoče jezo vedno z vinom ali žganjem gasiti, postane gotovo pijanec in ta se navadno spreobrne šele, ko se v jama zvrne, kar se rado prerano zgodi.

Naša zemlja — ire-denta.

Š iz zasedenega ozemlja. Šolsko leto se bo zopet kmalu začelo. Kaj bo letos s slovenskimi otroki in slovenskimi šolskimi zavodi v Trstu? Čitatelji naj nam ne zamerijo, če vedno pišemo o tej zadevi. To je namreč srčna zadeva tržaških Slovencev. Ko so zasedli Italijani Trst, so takoj zaprli vse naše šole, ljudske in srednje; vse prošne iz tržaških Slovencev, da nam odpro zopet šole, so bile zastoj. Naši otroci — in teh je na tisoče — ali se potikajo po cestah ali pa pošiljajo čujejo po laških zavodih. Italijani so glede šol neizprosni proti nam. Vendar se je podala te dni k novemu civilnemu guvernerju Ciuffelliju slov. deputacija, da izve od njega, ki je obljubil ob svojem prihodu biti pravičen tudi proti nam, kakó se

bo to vprašanje rešilo. Guverner je dal zagotovilo, da se bodo ljudske šole zopet otvorile, srednje pa ne. Kmalu se bo pokazalo, če niso bile te obljube le lepe fraze. Če bo res Ciuffellij dovolil Slovincem v Trstu zopet slovenske ljudske šole, mu tega ne bodo tržaski Italijani nikdar odpustili in mu bodo metali poena pod nogo, dokler mu ne bodo stola spodmaknili. To je naše uverjenje, ker predobro poznamo internatno sovražstvo tržaških poturic proti vsemu, kar je slovensko. Zato tudi ne verujemo, da bi se otvorile — kljub obljubi guvernerja — v Trstu slov. ljudske šole. V tem nas utruje tudi se dejstvo, da namreč delajo italijanski inženirji načrte, kako preurediti šolsko poslopje Družbe sv. Cirila in Metoda pri sv. Jakubu v vojaške urade. Če bodo nastanjeni v poslopju ti uradi in vojaštvo, kam bodo pa otroci hodili v šolo? Kaj pa bo s stotinami naših srednješolcev? Ogromna večina teh so sinovi ubogih staršev. Mnogi so stanovali v okolici in hodili v mesto v šolo. Sedaj pa, ko teh sol več ne bo, kako naj stari: teh otrok — ce jih pošljejo kam drugam nadaljevat študije — plačujejo letno tisoče za njih prehrano in stanovanje? Ali smemo upati, da nam bo v tem oziru naša domovina priskočila na pomoč? Po »Slov.«

Daginske doklade državnega uradništva in učiteljstva v Julijski Benečiji se bodo izplačevale od sedaj napej po 80 % zneska, ki so jih prejemale prej v kronah. Š Tako bodo tudi v slovenskih šolah zapovedali! Finančno ravnateljstvo v Trstu je izdalo na podrejene urade in oddelke sledečo italijansko odredbo: Finančno ravnateljstvo. St. 593 gab. Trst, 9. julija 1919. Uradni jezik. Vže z okupacijo Trsta po kraljevi vojski je bila uvedena pri uradih finančne uprave Julijske Benečije italijanska kot uradni jezik. Ta naredba se ne nanaša samo na rešitev aktov, temveč tudi na ustmeno obravnavanje s strankami, kakor tudi na medsebojno obveščanje uradnih funkcionarjev. Zato odredjam, da se v prostorih finančne uprave v Trstu rabi izključno le italijanski jezik ter pozivam vse tozadevne funkcionarje, da se strogo ravnajo po gori ukazanim. Dotični uradni in oddelni predstojniki ravnateljstva so osebno odgovorni za rigorozno izvajanje te odredbe. V slučaju neobgljivosti naj se mi v nadaljnjem postopanju semkaj naznani. Vsem uradom finančne uprave ter oddelkom ravnateljstva v vednost in ravnanje, s povabilom, naj se potrebno ukrene, da se bo v tamošnjih uradnih prostorih tudi v medsebojnem obveščanju rabil izključno le italijanski jezik. — L. S. Dr. Morosini, s. r.

Književnost in umetnost.

Poziv vsemu učiteljstvu.

Šolski list.

Glasom sklepa delegacije Zaveze jugoslovanskega učiteljstva z dne 6. t. n. smo prevzeli podpisani uredništvo »Šolskega lista«, ki naj izhaja za dobo potrebe kot nadomestilo citanke za vsako šolsko stopnjo posebe po štirikrat — do petkrat na leto.

Na svojem sestanku 7. t. n. smo se razgovorili o vodilnih mislih in si razdelili delo, ki ga pa ne moremo uspešno vršiti brez sodelovanja celokupnega učiteljstva. Vsakdo — zlasti pa učitelji, oziroma učiteljska četne stopnje — naj prispeva za ta list po svoji najboljši moči s snovjo, ker le tako si ustvarimo podlago za vzorne citanke svojih narodnih šol.

List izide za vsako stopnjo na dveh tiskovnih polah velike osmerke (32 strani) z ovojem, na katerem bo čtivo aktualnega značaja, narodni reki, pregovori, kratkocasnice, naloge, uganke itd. Cena posameznemu izvodu bo 1 K, tako da bo imel vsak učeec koncem leta citankó v 4 listih za 4 K.

Uredništvo lista za nižjo stopnjo (2. in 3. šolsko leto), prevzame Ljudevit Černe j. okr. šolski nadzornik v Celju, za srednjo stopnjo (4. in 5. šolsko leto) Andrej Rapč, mestni učitelj v Ljubljani, za višjo stopnjo (6., 7. in 8. šolsko leto) pa Pavel Flerč, okr. šolski nadzornik v Ptuj. Enotno jezikovno uredništvo pa prevzame Engelbert Gangl, višji šolski nadzornik. Delo založi Učiteljska tiskarna v Ljubljani, ki ji naj blagovolijo pošiljati šolska vodstva naročila, da more oskrbeti približno potrebno naklado.

Snov 1. številke vsake teh stopenj bo obravnavala jesensko dobo leta, oziroma začetno dobo šolskega leta, snov 2. številke pa zimsko dobo itd.

Prosimo celokupno učiteljstvo, da vpošlje na podane naslove najpozeje tekóm 14 dni vzorne sestanke za 1. številko, ki bo na ta način lahko dotiskana v prvih

dneh meseca oktobra, kar naj blagovolijo šolska vodstva pri svojih naročilih upoštevati.

Drugo številko bo mogoče izdati že ob obletnici Jugoslavije za 1. december.

Na delo za narod!

V Ljubljani, 7. septembra 1919.

Pavel Flerč,
okr. šolski nadzornik
Ptuj.

Andrej Rapč,
mestni učitelj
Ljubljana.

Ljudevit Černe j,
okrajni šolski nadzornik
Celje.

Engelbert Gangl,
višji šolski nadzornik.

— **Slovenska šolska Matica.** Gg. poverjenike prosimo, da takoj začno zbirati članarino (10 kron) za leto 1919. Publikacije za l. 1919 bodo izšle o Božiču.

— **Kdor se želi učiti srbohrvaščine, italijanščine ali francoščine.** S prihodnjim šolskim letom nameravam oddelek svojega zavoda, ki goji študij modernih jezikov, razmeram primerno razširiti in obenem pričeti z izdajo praktičnih učnih pripomočkov. Uvažujoc dejstvo, da je v naši skupni jugoslovanski državi znanje srbohrvaščine velevažno in naj torej prodira v kar najširše sloje naroda, da je nadalje znanje laščine kot sosedščine tako iz gospodarskih kakor socialno kulturnih vzrokov vrlo pomembno, a znanje francoščine danes skoro neizogibno potrebno vsakemu inteligentu, sem se odločil, počenši s 1. oktobrom 1919 izdajati: Učne liste a) za srbohrvaščino, b) za italijanščino, c) za francoščino. Ti listi bodo vse-skozi strokovno moderno in praktično lahko umevno s pridodano slovensko raz-lago izdelani in tako tvorili velekoristno vzgojno in naobrazevalno oporo ukaželnim iz vseh slojev našega naroda. Sklenil sem tozadevne dogovore s profesorji-strokovnjaki, ki bodo listom vestni sotrudniki, ter se ne bode štedilo ne truda ne stroškov, da se izvrši začrtano vzgojno-kulturno nalogo na zahtevam časa primeren prvovrsten način. Vsak list bode izhajal tedensko, tiskan na 4 strani velike osmerke, od počenši 1. oktobra 1919 do vštrevši 31. julija 1920 ter se bode tako v Ljubljani kakor v pokraj-nah dostavljai s pošto na dom. Celoletna naročnina znaša za vsak jezik 40 K. Vsak list bode prinašal poleg potrebne slovnice razlage metodično razvrščeno bogato gradivo pogovorov, spisnih in popis-nih nastaykov, sestavkov in nalog in tvoril tako v celoti zaključno praktično slovnico delo na podlagi žive prakse vsakdanjega življenja. Da se pa emogoči vsakemu posamezniku čim smotrenejše, vspešnejše in lažje delo pod vedno pri-ročno lastno kontrolo, se bodo izdajale sporedno z listi k vsakemu listu tudi te-denske priloge. Priloge bodo izhajale te-densko na dveh straneh in bodo prinašale: 1. razrešila vseh nalog, podanih v učnih listih, 2. celo vrsto drugih in vsako-kratno gradivo lista se nanašajočih nalog in vaj ter njih celotne razrešitve. Od pri-loge do priloge bode torej dobival naroč-nik na dom naloge, vaje, strokovna vprašanja, zbirke besed, a v vsaki nadaljni prilogi tudi dobival tozadevna razrešila. Priporočam torej prav toplo vsakemu tudi naročilo prilog. Celoletna naročnina prilog znaša 20 K. Te priloge bodo tvorile bogato zbirko najraznovrstnejših vaj z razrešilnim ključem in se obenem z listi dostavljale na dom. V Ljubljani, meseca julija 1919. Josip Christof s. r., ravnatelj zasebnega učnega zavoda.

Polemika.

Odgovor tov. — H.

Jaz sem res ločil izpit v dva dela in sem še istega mnenja — kakor sem bil. Zakaj?

Znanje pedagogike v istem obsegu, kakor se je zahtevalo pri izpitu za meščanske šole — naj bi si pridobilo kar največ tudi ljudskošolskih učiteljev.

Tovariš, ki bi poleg mature in usposobljenostnega izpita, napravil še poseben izpit iz pedagogike — je gotovo upravičen, da je kot prosilec za eno ali drugo službo — postavljen na prvo mesto.

Če bi šolska oblast dovolila poseben izpit iz pedagogike, bi med učiteljstvom provzročila tekmovanje, ki bi rodilo obilo dobrega sadu.

In v družbo tekmovalcev bi prišli novi tovariši iz počitniškega tečaja in ta bi jih prisilila k duševnemu delu, k natančnejšemu opazovanju teoretičnih predpisov in praktični izvedbi.

Poleg tega bi tisti skromni šolniki, ki jih je mislil tov. Lapajne v svojem referatu, postali očitni in nam bi ne bilo težje ugibati, kje bomo našli okr. šol. voditelje, kakršnih rabimo.